

Libor-fraude laat Rabobank maar niet los

Camil Driessen 14 december 2017

Anthony Allen: „*I am fast turning into your Libor bitch*”

Christian Schlupe: „*Appreciate the help*”

Anthony Allen: „*No worries mate. Glad to help.*”

Jarenlang manipuleerden handelaren van Rabobank (onder wie deze twee) de belangrijkste wereldwijde rentetarieven. „Ik reken dat de Rabobank dan ook zwaar aan”, [schreef minister van Financiën](#) Jeroen Dijsselbloem de Tweede Kamer in 2013 over de „zeer ernstige fraude”. „Rabobank [heeft] de regels met betrekking tot de integere en beheerste bedrijfsvoering ernstig overtreden.”

Rabobank voor de rechter gedaagd

Rabobank is donderdag voor de rechter gedaagd door de stichting Elco die voor institutionele beleggers een schadevergoeding eist vanwege de Libor-fraude: de jarenlange manipulatie van rentetarieven door Rabo en andere banken. Doel is een verklaring van de rechter dat Rabobank onrechtmatig heeft gehandeld. Daarmee kan vervolgens een schadevergoeding worden afgedwongen.

Naast Rabobank laat de stichting ook de Britse bank Lloyds, de Zwitserse bank UBS en handelsmakelaar ICAP dagvaarden, zo leert de dagvaarding die is ingezien door NRC.

De fraude is een zwarte bladzijde in de geschiedenis van Rabobank. Om strafvervolgung af te kopen schikte Rabobank in 2013 voor 774 miljoen euro met Amerikaanse, Britse en Nederlandse autoriteiten. Topman Piet Moerland en medebestuurder Sipko Schat traden af. De 70 miljoen euro die Rabo overmaakte aan het Openbaar Ministerie was destijds het hoogste schikkingsbedrag ooit voor justitie.

Stichting Elco wil dat Rabobank nu ook de portemonnee voor gedupeerden trekt. Elco is een ‘claimstichting’. Nederland is aantrekkelijk voor dit soort stichtingen vanwege de Wet collectieve afwikkeling massaschade waarmee schikkingen wereldwijd algemeen verbindend kunnen worden verklaard door het Amsterdamse gerechtshof.

Die mogelijkheid is ook internationaal bekend. De zaak tegen Rabobank en consorten

wordt gefinancierd door een Amerikaanse financier die op basis van no cure no pay maximaal 25 procent van de opbrengst ontvangt. Stichting Elco wil noch de naam van de financier, noch die van beleggers openbaren.

Berekening van de schade is ingewikkeld omdat handelaren de rente zowel omhoog als omlaag manipuleerden en institutionele beleggers dus ook voordeel kunnen hebben genoten. Rabobank wil desgevraagd niet reageren op de zaak.

Rabo was de enige grote bank die geen staatssteun nodig had tijdens de crisis. Het betrouwbare imago van de oude boerenleenbank lag alsnog in duigen toen in 2012 de Libor-fraude naar buiten kwam en bleek dat handelaren van Rabobank samen met die van enkele andere banken jarenlang stelselmatig rentestanden manipuleerden voor eigen gewin.

Om strafvervolgning af te kopen [schikte Rabobank in 2013](#) voor 774 miljoen euro met Amerikaanse, Britse en Nederlandse autoriteiten. Topman Piet Moerland en medebestuurder Sipko Schat traden af. De 70 miljoen euro die Rabo overmaakte aan het Openbaar Ministerie was destijds het hoogste schikkingsbedrag ooit voor justitie.

Rabobank had gehoopt daarmee een streep onder de hele affaire te zetten. Dat is niet gelukt. Donderdag stond de deurwaarder op de stoep voor het hoofdkantoor in Utrecht. In zijn hand een dagvaarding van 156 pagina's waarin ook bovenstaande 'Libor bitch'-dialoog aan wordt gehaald.

Stichting speelt 'op safe'

Op zoek naar een schadevergoeding daagt de [Stichting Elco Foundation](#) – die opkomt voor Europese institutionele beleggers zoals pensioenfondsen en verzekeraars – Rabobank namelijk voor de rechter. „Rabobank heeft de fraude erkend, maar gaat het gesprek uit de weg over het ongedaan maken van de schade die ze hebben veroorzaakt. Daarom stappen we nu naar de rechter”, zegt stichtingsvoorzitter Dick Bouma. Ook broker ICAP en banken Lloyds en UBS worden gedagvaard en komend voorjaar bij de rechtbank Amsterdam verwacht.

Dat andere betrokken partijen zoals Deutsche Bank en Citibank buitenspel blijven, is volgens Bouma omdat de stichting „op safe speelt” en alleen partijen dagvaardt „waarvan we kunnen aantonen dat ze met Rabobank hebben samengespannen zodat de Nederlandse rechter zich bevoegd acht uitspraak te doen”.

In de dagvaarding spreekt de stichting van „grote schade” bij de achterban. De Libor-tarieven werden in 2012 alleen al gebruikt bij het bepalen van de prijs van financiële

instrumenten en producten met een onderliggende waarde van 350.000 miljard dollar wereldwijd: omgerekend bijna 450 keer de totale Nederlandse hypotheekschuld.

De allerkleinste rentefluctuaties hebben dus enorme consequenties. Het bepalen van de schade per belegger en hoeveel daarvan door Rabo is veroorzaakt, lijkt echter haast onuitvoerbaar. De Libor kwam dagelijks tot stand nadat zestien banken hun tarieven doorgaven, de hoogste en laagste standen vielen ook nog eens af. Bovendien manipuleerden de handelaren de Libor, al naargelang hun behoefte, zowel omhoog als omlaag. Dat betekent dat gedupeerde beleggers dus ook voordeel hebben genoten.

„Het is erg complex, maar wel mogelijk”, zegt advocaat Flip Wijers van het Amsterdamse kantoor Lemstra Van der Korst dat de stichting bijstaat. Aan de hand van chatberichten en ander bewijsmateriaal uit strafzaken tegen handelaren in Londen en New York kan volgens Wijers worden geschat hoeveel en wanneer de rente werd gemanipuleerd. Door daar vervolgens de handelsdata van de institutionele beleggers aan te koppelen kan hun voordeel worden verdisconteerd en de schade berekend.

Dat gaan Wijers en zijn kantoorgenoten niet zelf doen. Elco is een claimstichting die op basis van een no cure no pay-tarief van maximaal 25 procent wordt gefinancierd door een Amerikaanse investeerder die gespecialiseerd is in financiële schadevergoedingsacties. Deze maakt gebruik van software waarmee de schade kan worden berekend mits institutionele beleggers hun handelsdata overleggen.

Stichting Elco wil niet vertellen om welke Amerikaanse financier het gaat. De zaak vertoont gelijkenissen met die van de Stichting Petrobras Compensation Foundation die schadevergoeding zoekt voor beleggers die gedupeerd zijn door de fraude bij het Braziliaanse oliebedrijf Petrobras. Ook daar is een Amerikaanse financier bij betrokken, Lemstra Van der Korst is het advocatenkantoor en Bouma de voorzitter.

Bedrijven schikken hier graag

Nederland is [aantrekkelijk voor claimstichtingen](#) vanwege de Wet collectieve afwikkeling massaschade waarmee schikkingen door het Amsterdamse gerechtshof algemeen verbindend kunnen worden verklaard, ook voor gedupeerden van buiten Nederland (behalve de Verenigde Staten). Dat maakt het voor bedrijven met iets op hun kerfstok aantrekkelijk hier te schikken, omdat ze op die manier een streep onder een bepaalde kwestie kunnen zetten en niet met claims achtervolgd worden. Ageas, de Belgische rechtsopvolger van Fortis, kondigde deze week nog zo'n schikking met

beleggers aan waarbij die verbindendverklaring wordt gezocht.

Elco zou het liefst ook voor zo'n schikking gaan. „Niemand heeft er belang bij om Rabobank omver te trekken”, zegt Bouma. „Wij willen wel dat Rabobank de verantwoordelijkheid voor het frauduleuze gedrag neemt en een deel van de schade repareert richting degenen die ze heeft benadeeld.”

De schadevraag is vooralsnog niet aan de orde. In de donderdag begonnen procedure zoekt de stichting een verklaring van de rechter dat Rabobank onrechtmatig heeft gehandeld. Met die verklaring kan daarna in een nieuwe zaak een schadevergoeding worden afgedwongen als Rabo niet wil schikken.

Daar lijkt de bank vooralsnog niet toe geneigd. Rabobank ontving enkele maanden geleden al de conceptdagvaarding, maar zag daarin geen reden om met de stichting te onderhandelen. En [in het halfjaarverslag](#) stelt Rabobank dat er onder andere in de Verenigde Staten vanwege Libor massaclaims lopen en dat de bank „overtuigende juridische en feitelijke verweren tegen die claims heeft”. Op deze nieuwe procedure wil Rabobank desgevraagd niet reageren.

De Libor-fraude

De Libor (London Interbank Offered Rate) is het belangrijkste rentetarief ter wereld. Het wordt gebruikt als basis voor de rente op honderden miljarden aan financiële producten zoals hypotheekleningen, leningen en opties. De actuele Liborrente komt dagelijks tot stand nadat een selectie van banken doorgaat tegen welk rentetarief ze elkaar onderling geld uitlenen.

Met de Libor-fraude werd onthuld dat verschillende banken van zeker 2001 tot 2010 valse rentetarieven doorgaven om het Libortarief te sturen en zo winst te maken op hun eigen handelsposities. Dezelfde manipulatie vond plaats met onder meer de rentetarieven Euribor en de Yen Libor.

Barclays, UBS, Rabo, Deutsche Bank en nog enkele banken betaalden in totaal miljarden aan boetes. Verschillende handelaren werden strafrechtelijk vervolgd en kregen gevangenisstraf. De bekendste is Tom Hayes van UBS die 11 jaar celstraf kreeg opgelegd in Engeland.

De Britse toezichthouder FCA zei onlangs dat in 2021 een alternatief systeem voor Libor in werking moet treden.